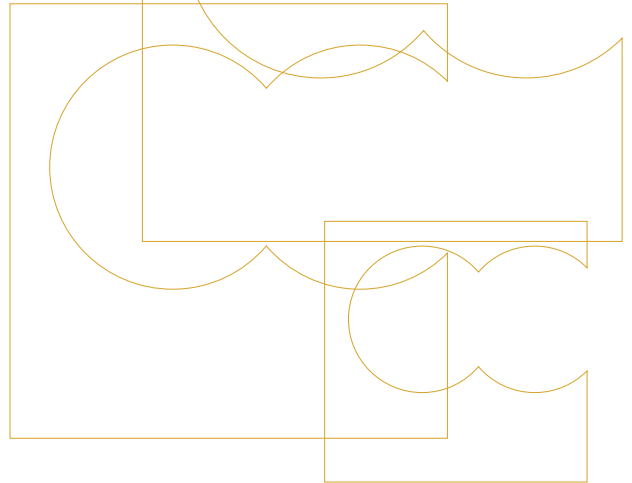

PANDEMIA ETA EMANTZIPAZIOA

MAIALEN OLABE AGUIRRE

EGK-ko presidentea (Euskadiko Gazteriaren Kontseilua)

Topikoak dionaren arabera, Covid-19aren birusak ez du ez norbanakoen, ez klaseen, ez lurraldeen artean bereizten; aldiz, badakigu, ziur, Covid-19aren ondoriozko krisia ez dela berdina izango denontzat. Horregatik, pandemiak gazteen emantzipazioari nola eragin dien hitz egiten hasteko, atzera begiratu eta egoera nola zegoen aztertu behar da.

2008ko krisiak atzerapena sortu zuen nazioarte mailan, Estatu mailako ekonomiaren iraganeko eta geroko mugarririk ezarri zituen, eta gizarte osoak garai larria bizi izan zuen. Krisi horren ondorioak suntsitzaileak izan ziren, kaleratze masiboak ikusi genituen, langabezia-datu oso altuak, muturreko pobrezia-egoerak, etxegabetzeak, etab. Beraz, garrantzitsua da krisi hori gogoan izatea, hamaika urte geroago, gazteok ondorioak pairatzen jarraitzen baititugu.

Pandemia iritsi baino lehen, dagoeneko ikusten genuen kalitatezko enplegu bat izatea galarazten zuten lan-arloko hainbat formula errepikatzen zirela.

Praktikaldiko beken eta kontratuen formulek egiatzko lanpostu asko ordeztu zituzten; era berean, elkarren atzetik behin-behineko kontratuak izatea gazteek lan-merkatuan sartzean jasan behar izaten zituzten lan-dinamika kaltegarrietako bat besterik ez zen. Gainera, emakumeok jasan behar izan genuen egoera horren alderdirik okerrenera. Ondorioz, eta prestakuntza maila handiagoa izateak enplegu hobea eskuratzeko aukera eskaintzen duen irudipenarekin, gazteok prestakuntza-aldia luzatzen dugu, eta ondorioz, belaunaldi ginkualifikatu bat sortu dugu, enplegua baldintza duinetan aurkitzea erronka handi bat den mundu honetan.

Lehen azaldutako lan-prekarietateak soldata baxuak eta lan-ezegonkortasuna ekarri ditu, eta ondorioz, etxebizitza-merkatua ia eskurazina bilakatu da. Alde horretatik, bi oztopo nagusi ditugu: alde batetik, alokairuko prezioak altuak dira, eta bestetik, gaur egungo lan-egoera honekin ezin da etxebizitzarik

erosi, nahiz eta, kasu askotan, hipoteka bat ordaintzea alokairu bat ordaintzea baino merkeagoa izan.

Egoera horrek ondorio zuzena izan du gazteek bizitza-proiektu bat garatzeko orduan. Euskadin 23 eta 25 urte bitarteko gazte askok etxetik joan nahi dute; hala ere, datuen arabera, gogo hori ez da betetzen, emantzipatzeko batez besteko adina 30 urte ingurukoa izaten baita.

Hori guztia kontuan hartuta, 2020an bigarren krisialdi bat hasi zen, gizarte osoari, eta, bereziki, kolektibo kalteberenei, alegia, gazteei astinaldia eman diona. Covid-19aren krisia geldialdi bat izan da; etxe barruan sartu eta itxialdia egin behar izan genuen, eta urtebete pasatxo igaro den arren, oraindik ez dugu egiazko normaltasunik berreskuratu.

Krisi honek atzera urratsak ematera behartu gaitu alderdi askotan. Pandemiak ekarri zuen geldialdiaren ondorioz, enpresa askok aldi baterako enplegu-erregulazioko espedienteak (ABEEE) ireki behar izan dituzte, kaleratzeak egin, eta kasu batzuetan, kontratazioak mugatu edo eten dituzte. Horren ondorioz, dagoeneko egindako aurrerapen askotan atzerantz egin behar izan dugu, esaterako, azkeneko bosturtekoan kontratazio-adierazleetan sortzen ari ziren hobekuntzetan. Beste behin ere, enplegu-faltaren gaineko kezka mahaigaineratu behar izan dugu, batez ere kalitatezko enpleguen gainekoa.

Bizi dugun lan-egoera honek zuzeneko ondorio hau sortu du: Espainiako Estatuan, 16 eta 35 urte bitarteko 228.600 pertsona gurasoekin

bizitzera bueltatu behar izan ziren joan den urtean, EINEK (Estatistikako Institutu Nazionala) egiten duen Biztanleria Aktiboaren Inkestaren (BAI) hiruhilekoen batez bestekoaren arabera; EINeren arabera, kopuru hori sei milioitik gora iritsi da hamarkada bat igaro ondoren.

Hortaz, erronka batzuk eraman behar dira lehen lerroa, pandemiaren ondorioak ahalik eta gehien arindu ahal izan ditzagun. Bizitza-proiektu duin bat garatzen lagunduko duten neurrien aldeko apustua egin behar da. Hau da, gazteen bizitza ikuspegi zabal batetik garatzen lagunduko duten neurrien aldeko apustua egin behar da, eta ez soilik laguntza paternalistak eman. Familia bat sortzeko aukerarik harago joan behar da, eta ulertu behar da gazteek, norbanako gisa, baliabideak behar dituztela garapen pertsonala eta bizitza osatua izateko.

Kalitatezko enpleguaren aldeko apustu irmo bat egin behar da, eta praktikaldiei mugak ezarri behar zaizkie. Izan ere, praktikaldiek, gazteen garapen profesionala sustatu ordez, haien egoeraz baliatzen dira, kontratatzailearen irabaziak hobetsiz, eta ondorioz, gazteen bizitza-proiektuak garatzea ezinezko bihurtzen da. Horrek praktikaldi neurrigabe eta bidegabekoekin amaitzea esan nahiko luke, esaterako, bekadun lanekin, praktikaldiko kontratuekin eta aldi baterako kontratuekin. Horretarako, lan-ikuskaritza gehiago egin beharko litzateke, bete behar diren araudiak betetzen direla egiaztatzeko.

Era berean, zaintzak erdigunean jarri behar dira, nahitaez, eta gogoratu behar dugu lan-prekariatateak laneko

gaixotasunak izateko arriskua sortzen digula. Aurreikuspenen arabera, pandemiak osasun mentalarekin lotutako ondorio asko utziko ditu, eta, beraz, lan-prekarietatea ez da zama mental gehigarri bat izan behar.

Alde horretatik, etxebizitzaren parke publikoa handituko duten neurriak hartu behar direla irizten dugu, gazteen egiazko diru-sarrerari erantzuna eman eta etxebizitza ordaintzeko gehienez ere soldataren % 30a erabiliz bizi ahal izan daitezen. Era berean, etxebizitza hutsen erregistro bat ere eraman behar da nahitaez, eta etxebizitza horiek merkatura ateratzeko prezioak kontrolatu behar dira, lehenengo etxebizitza alokairuan hartzeko eskaria gero eta handiagoa baita eta erantzuna eman behar baitaio.

Azkenik, etxebizitza-eredu eta tipologia arkitektoniko berrien lerroa jarraitzen

duten etxebizitzak sustatu behar dira, eredu tradizionala jarraitzen ez duen biztanleriaren gehiengo bati erantzuna eman ahal izateko, batez ere, beste bizikidetzaren eredu batzuk bilatzen dituzten pertsona gazteei. Etxebizitza-eredu berriei hitz egiten denean, aukerako ereduak aipatzen dira, esaterako, belaunaldien arteko etxebizitzak, zuzkidura-etxebizitzak, cohousing, etab., hau da, bizitza partekatu ahal izateko moduko erdi bideko espazioak planteatzen dituzten etxebizitzak.

Azken finean, apustu handi bat egin behar da gazteen alde, ez bakarrik haien etorkizuneko proiektuak oinarri hartuta, baizik eta baita beren gaur egungo bizitza-proiektuak ere. Pertsona guztiok merezi dugu bizi-proiektu duin bat egiaz garatzeko aukera bat.